

dosegla svoj vrh v tekstu: »Srce Evrope je elegantno in / mrtvo. Samo še / otroci zadržtijo preden jih zdrobi / čas. Trgata nas dve / večji ploskvi: Satan, institucija / vhodnih vrat in previs / svobode, ki se steka v / Pacifik. Ampak mi / smo spomin. Zato za svet / obvezni, čeprav je naš mit vgrajen v / stroj, ki z njim ne razpolagamo več. / Naša edina historična možnost je / milost, edino / mi je zares ne moremo več ne / trošiti ne operacionalizirati. / Psiho-

analiza je dno, noč pred / razodetjem. / Vsi laboratoriji oblasti bodo / propadli.« (55)

Analogije svetlobe ohranjajo tedaj vseskozi dvojni karakter: z rafiniranim občutkom se »izmenjujejo« denotativne in konotativne vrednosti besed in verzov, kot to avtorju narekujejo položaj, avtonomija bivanja in avtonomija mišljenja, samozavedanja; pogum in moč zasledovanja samega sebe.

Marijan Zlobec

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

V poletnih dneh prihajajo revije na naše uredništvo še manj redno kot sicer. Tako pač objavljamo le pregled tistih, ki so prispele do srede julija. Časopis za znanost o književnosti *Umjetnost riječi*, ki ga v Zagrebu izdaja Hrvatsko filološko društvo, prinaša v četrti (še lanski) številki razpravo Miroslava Kravanja *Uvodne opombe k teoriji naglasnega heksametra*. Zoran Kravar pa je prispeval oceno *Nov pogled na zgodovino nemške književnosti*, v kateri obravnava *Zgodovino nemške literature od 18. stoletja do danes*, ki jo je v dveh zvezkih uredil Viktor Žmegač in je izšla v nemščini. Josip Vončina piše o arhaizmih v hrvaški zgodovinski stilistiki.

V dvojni številki (1—2) puljske Istre se z naslovom *Anatomija zavoženega zakona* pojavlja ocena romana Vitomila Zupana *Igra s hudičevim repom*. Napisal jo je Krešimir Nemeč, ki med drugim ugotavlja, da »Zupanov roman ne pušča bralca ravnodušnega, ampak ga sili k razmišljanju. Piscu je skozi mali svet zakonske dvojice uspelo odstrti travme neke civilizacije«. Zupanov roman je namreč lani izšel v srbohrvaškem prevodu pri zagrebškem Globusu. Glorija Rabac-Čondrić piše o Fulviu Tomizzu in njegovih Istranih, za kar ji je povod srbohrvaški prevod njegove-

ga romana *Boljše življenje*, Ivan Svetić objavlja 25 pesmi s skupnim naslovom *Vrnitev k morju*.

Četrta številka sarajevskega Izraza prinaša v razdelku Prostranstva umetnosti razmišljanje o Raymondu Queneauju z naslovom *O neki obrobni izkušnji*, ki ga je napisala Višnja Machiedo. Dotika se Queneaujevega odnosa do matematike in potencialne književnosti. Prevedla je tudi Queneaujev esej *Poe in »analiza«*. Zanimivo je, da je ob tem dobesedno prevedla v srbohrvaščino tudi Poejevo pesem *Znanosti*, čeprav obstaja ustrezen srbohrvaški prevod te pesmi spod peresa bosanskega pesnika Kolja Mičevića. Tomislav Gavrić piše o *Duhu in materiji kinematografije*, Slobodan Kalezić pa je prispeval pregled *Književna kritika o romanu Augusta Cesarca*.

Majniška številka novosadskega Letopisa Matice srpske prinaša nadaljevanje razmišljanja Zulfikarja Goseja *Hamlet, Prufrock in jezik*, ki ga je v srbohrvaščino prevedel Duško Vrtunski. *Elpida* je naslov pripovedi, ki jo je napisal Mihailo Lalić. To je sklepno poglavje iz njegovega romana, ki je v tisku. Dražen Keraman in Branko Maleš sta v srbohrvaščino prevedla pet pesmi Rolfa Dieterja Brinkmanna: *Pismo iz Londona, Električni ožemalnik za pomaranče, Pesem, Spi, Magritte in Po Shakespeareu*.

Uvodni prispevek v 277. številko novosadskih Polj je spod peresa Jožeta Pogačnika in ima naslov *Uvod v vprašanja kulture*. To je uvodno besedilo v knjigi *Esej o kulturi*, ki je izšla lani. Jelena Stakuć predstavlja zbornik *Prevodna književnost in izdajo Teorija in poetika prevajanja*, oboje izšlo v Beogradu. Med drugim navaja tudi prispevek Mateja Rodeta, ki se zavzema za to, da bi prevajalci imeli na voljo celovito teorijo prevajanja, ki bi bila tudi meddejavnostna in bi zajemala prakso prevajanja. Ljiljana Davidović piše o antologijah Westeast, ki jih pripravlja skupina Studio Signum v Kranju. Predstavlja njihove sodelavce in dela, ki jih je mogoče dojemati z branjem, opazovanjem in poslušanjem. Denis Poniž piše o zbirki pesmi v prozi, ki jo je izdal France Pibernik z naslovom *Odjek*.

Dvojna številka (4—5) beogradske Književnosti: Desanka Maksimović je napisala sedem pesmi s skupnim naslovom *Pripeka: Kirurg, Klinična smrt, Rentgenski posnetek, Pripeka, Brezmadežno spočetje, Kot hipi in Domači hrast*. Živojin Pavlović objavlja peto nadaljevanje svojih *Pokolenj* z naslovom *Notranji pejsaž*, napisano na Divčbarah v letošnjem januarju. To je nakakšen esej o bivanju, prepleten z utrinki na posamezna srečanja, naslovljen kot pismo (Aleksandru) Tišmu. V njem omenja tudi Zupanov *Menuet za kitaro*, ki je po Tišmu najboljši jugoslovanski roman o narodnoosvobodilni vojni in revoluciji, kar misli tudi Pavlović sam. Branko Andjić je v razdelku Svet pripravil pregled sodobne kubanske književnosti. Tako ta številka ponatiskuje v srbohrvaškem prevodu pripovedi in pesmi sedemnajstih kubanskih književnikov. Pregled je opremljen tudi z Andjićevo spremno besedo.

Šesta številka beogradske Književnosti je izšla brez prispevkov kakega slovenskega pisca, tudi to se zgodi. Tako Živojin Pavlović objavlja šesto nada-

ljevanje svojih *Pokolenj*, to pot z naslovom *Notranji pejsaž*, prvi del so letošnji februarški utrinki iz Kaira. Pavlović se v svoji memoarsko feljtonski pripovedi ustavlja potem še na Vrški Čuki, v Parizu, Timoški krajini; zapise bogati živahen slog; dialogi, zapis v obliki pisma. Vladeta Jerotić piše o vplivu psihoanalitične teorije sanj na sodobni roman. Božidar Timotijević se predstavlja s pesmimi *Obljubljena dežela*.

Dvojna številka beogradske Književnosti (7—8) uvodoma prinaša razpravo Vojina Matića o Mitičnih osebnostih kosovske bitke. Posebej obravnava fenomene devetih Jugovičev, pa mater Jugovičev in Kosovsko devojko. Živojin Pavlović objavlja sedmo nadaljevanje svojih *Pokolenj*, *Notranji pejsaž* kot pismo Tišmu in z odlomkom iz Zupanovega *Menueta za kitaro*. V tej številki je tudi natisnjeno predavanje Cirila Zlobca *Za literaturo in ne le za razpravljanje o njej*, ki ga je imel na junijskem posvetovanju Književnost in skupnost v Kumrovcu.

Uvodni članek 188. številke beogradske Književne reči je prispeval Stojan Djordjić. *Tito v ljudski pesmi* je naslov spremne besede, ki bo izšla v knjigi *Ljudstvo poje Titu*. V tej številki je tudi natisnjeno predavanje Dimitrija Rupla o Kocbeku, ki ga je imel v lanskem novembru na ljubljanski Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo. V Ulici Stanislava Vinaverja je pod stalnim naslovom *Who is who* izšlo tudi geslo za Dušana Jovanovića: »Vidmarjev privid Duška Dolgouška. To je vse, ljudstvo!«

V številki 189 beogradske Književne reči se nadaljuje že deseto zapovrstno pisanje Eliasa Canettija *Masa in sila*. Nadaljevanje ima naslov *Nasilnik in preživetje*. Branka Bogavac je pripravila daljši pogovor s češkim pisateljem Milanom Kunderom (*Roman je visoka šola strpnosti*). Blaže Koneski pa objavlja tri nove pesmi.

Tretja številka skopskih Razgledov uvodoma prinaša pripoved Dimitra Soleva *Ščuka*. Naume Radičeski objavlja štirinajst pesmi s skupnim naslovom *Iskanje skrivnostne zvezde*. O prisposodobah v pesniškem delu Slavka Janevskega piše Katica Čulavkova. Gordana Mihailova Bošnjakoska objavlja predavanje z naslovom *Mit in literatura*, ki ga je imela na posvetovanju na to temo lani na Finskem.

Dvojna številka (1—2) skopske Sovremenosti prinaša nekaj makedonskih prevodov Georgija Staleva iz zahtevnih *Balad Petrica Kerempuha* Miroslava Krleža. Stalev je prevedel štiri pesmi in napisal tudi spremno besedo k tem Krleževim baladam, ki so izšle leta 1936 v Ljubljani. Mitko Petro objavlja pripoved *Dan pred praznikom*. O oblikah pesniškega navdiha piše Duško Neovski.

Tretje številke nismo dobili, četrta številka skopske Sovremenosti pa prinaša prevod eseja Murisa Idrizovića *Kritična misel v funkciji življenja*, v katerem obravnava Vidmarjeve *Obraze*, ki so v Sarajevu izšli z naslovom *Moji sodobniki*. *Strani makedonske ljudske ustvarjalnosti* je naslov prispevka Jelice Andonovske, ki je s komentarjem predstavila 57 makedonskih ljudskih pesmi, zapisanih v dvajsetih letih v bitoljskem vestniku Južna zvezda. Tej številki je pridružena svojevrstna pesniška zbirka makedonskega kritika in esejista Duška Nanevskega *Abecedni znaki*. To je nekakšna esejistična semantična raziskava posameznih besednih zvez in jezikovnih enot, ki ima svojevrstno poetično razsežnost.

Oživiljeno Koroško mladje iz Celovca je prišlo med bralce s 46. številko. Pesmi objavljajo Gustav Januš, Jožica Čertov, Valentin Polanšek, Maja Haderlap, Janko Messner, Neva Sima. Odlomek iz romana *Bratovska jesen* z naslovom *Dezerterska ljubezen* objavlja Valentin Polanšek. Na Dunaju delujoča likovna ustvarjalka Susanne

Popelka se v Mladju predstavlja s »par-kom figur«, z nekaj posnetki kipov ljudi v naravni velikosti. Hanzl Reichmann je prispeval nekaj umetniških fotografij, Pavel Zdovc pa objavlja *Prispevke h koroški toponimiji v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku*.

Šesta številka bratislavskega Rombo-ida povzema razpravo z zborovanja dramskih umetnikov, ko so kritiki med drugim spregovorili tudi o dramah Jána Soloviča. Na to je podal svojo repliko tudi avtor Ján Solovič, Valér Mikula je prispeval esej *Pesem in stvarnost*, v katerem piše o idealnem in realnem v pesniškem besedilu. František Holešovský razmišlja o ilustraciji kot aktualizacijskem momentu.

Na uredništvo sta prišla tudi dva izvoda bratislavskega časopisa Meridians /Meridiane 12—23, eden v angleščini, drugi v nemščini. To je peta številka tega reprezentativnega glasila, ki poleg obširnega dela, posvečenega besedni umetnosti, namenja nekaj prostora tudi likovni in filmski ter televizijski. Med drugim je objavljen pogovor z narodnim umetnikom pisateljem Vojtechom Mihálikom. Temu sledi še vrsta intervjujev in knjižnih ocen. Del časopisa je posvečen fantastiki v literaturi, nekaj pa je tudi odlomkov iz romanov ali novel. Objavljajo jih Vincent Šikula, Ivan Habaj, Vlado Badnár in drugi.

Tretja številka bratislavskega časopisa Slovenské pohľady ima to pot precej knjižnih ocen. Med njimi je tudi ocena Davičovega romana *Pesem*. Predlanskim je izšel na Sloveškem v prevodu Jarmile Samcove. O knjigi piše Zlatko Klátik in med drugim navaja, da je roman v petdesetih letih nakazal nove možnosti v srbskem in jugoslovanskem pripovedništvu ter da je to primer romana, zasnovanega na širši, celovitejši osnovi. Klátik primerja Daviča v njegovih literarnih iskanjih z Dobrico Čosićem, Brankom Čopićem in Miodragom Bulatovićem. Časopis tudi omenja 11. lansko številko

mariborskih Dialogov, ki je bila posvečena slovaški književnosti. Sledi prikaz te številke z avtorji, njihovimi deli in prevajalci v slovenščino. Pisec poročila izraža zadovoljstvo nad objavo pregleda slovaške književnosti v Dialogih in upanju, da to ni bila le informacija, ampak tudi kulturna obogatitev slovenskega bralca. Časopis še objavlja razmišljanje o slovaški književnosti v sedemdesetih letih v obliki pogovora med Karolom Rosenbaumom in Hano Hrzalovo. Pogovor se dotika tudi prodora slovaške literature v svet, stikov s češko literaturo in položaj mladih pisateljev.

Beograjsko veleposlaništvo Češkoslovaške je poslalo mesečni časopis Socijalistička Čehoslovačka, in sicer tretjo številko. Med drugim v njem piše o srbskem zlatu v praškem Narodnem muzeju, to je o razstavi, ki prikazuje srbsko zlatarstvo in drugo likovno kulturo v Srbiji od XIII. do XVII. stoletja. O razstavi poroča Jitka Štjahlavska, ki je napisala tudi spominski članek ob 390-letnici rojstva Jana Amosa Komenskega. Med kulturnimi prispevki naj še omenimo poročilo o obisku v lutkovnem ateljeju »Jiří Trnka«.

Nepojasnjeno je zašla na uredništvo Sodobnosti še osma številka vzhodnoberlinskega časopisa Neue Deutsche Literatur. Walter Flegel je v njej napisal prispevek *Ni hotel postati častnik*. *Smrt igra šestinšestdeset* je naslov uvodnega odlomka iz romana *Pruska svatba*, ki ga je Werner Neubert napisal pred kratkim in še ni izšel v knjižni obliki. Odlomek je objavljen v treh poglavjih: *Nabiranje češenj*, *Kapela in Zaslíševanje*. Jurij Krawža objavlja pripoved *Jasnovidec iz Schlepziga*.

V tretji letošnji številki Neue Deutsche Literatur lahko preberemo novico o srbskem prevajalcu Goethejevega *Fausta* Branimiru Živojinoviću, ki je dobil Oktobrsko nagrado za literaturo. Temu vzhodnoberlinskemu časopisu se je ob tem zdelo potrebno pojasniti, da se nagrada podeljuje v spomin na osvobo-

ditev Beograda, ki sta jo omogočili Jugoslovanska ljudska armada in Rdeča armada. Fritz Rudolf Fries objavlja pripoved *En oče eno drevo*, Marianne Bruns pa je napisala novelo *Zamenjava prizorišča*.

Četrta številka vzhodnoberlinskega časopisa Neue Deutsche Literatur objavlja spominski zapis o Krležu z naslovom *Prepoznavalec, jasnovidec, človekoljub*. Napisala ga je Barbara Antkowiak in poleg izčrpnega prikaza Krleževega dela navedla tudi Vidmarjevo označitev tega velikana duha. Antkowiakova je zapisala, da Krleževa smrt ni le huda izguba za Jugoslavijo, ampak tudi za napredno kulturno gibanje v svetu. Z naslovom *Smrt nekega dekleta* ocenjuje Ernst Otto Luthardt knjigo Armina Müllerja *Golob iz papirja*. Časopis tudi objavlja govor glavnega direktorja UNESCO Amadou-Mahtarja M'Bowa na mednarodnem kongresu PEN. M'Bow je govoril o literaturi v sedanjem svetu.

Leo in Rosa je naslov dvodejanke Helmuta Baierla, ki zavzema tretjino pete številke vzhodnoberlinskega časopisa Neue Deutsche Literatur. Sedem *Vietnamskih pesmi* objavlja Helmut Preissler. Z naslovom *Obhod* je izšel odlomek iz romana Johannes Arnolda, ki bo letos objavljen pri neki leipziški založbi. V časopisu so tudi prvokrat objavljene pesmi iz zapuščine Johannes Bobrowskega; devet pesmi je nastalo v letih od 1954 do 1961.

Kot ponavadi ima tudi druga številka londonskega časopisa The Slavonic and East European Review nekaj prispevkov, posvečenih jugoslovanskim raziskavam. E. C. Haukeshorth, lektor za srbohrvaščino na londonski univerzi, objavlja razpravo o pesmi Ivana Gundulića *Solze razsipnega sina*, ki jo označuje kot razmišljujočo pesem. Dennis Deletant poroča o knjigi Georgea Renatusa Solta *Uvod v balkansko jezikoslovje s posebnim oziroma na jezi-*

kovne plasti in balkanskolatinske nasledke, ki je izšla v nemščini. V knjigi so kot primeri navedena lastna in krajevna imena iz predrimskih časov na sedanjih jugoslovanskih tleh, prav tako pa so prikazane tudi latinske jezikovne prvine v dalmatinskem narečju in srbohrvaščini. Solta obravnava med drugim tudi razvoj določnega člena v makedonščini. Deletant označuje knjigo kot temeljno delo v raziskovanju balkanskega jezikoslovja. F. W. Carter ocenjuje knjigo Jiřija Musila *Urbanizacija v socialističnih deželah*. Musil se po ocenjevalčevem mnenju opira na razmeroma maloštevilne vire, tako recimo za Jugoslavijo navaja le šest virov, kar se zdi ocenjevalcu v primerjavi z 29 češkoslovaškimi in 28 poljskimi premalo. Duncan Wilson predstavlja knjigo Slobodana Stankovića *Konec Titovega obdobja: jugoslovanske dileme*. Izšla je v angleščini. Wilson razmeroma kritično obravnava to knjigo, ki so ji dodani tudi podatki o 31 jugoslovanskih političnih osebnostih. Tako zameri avtorju, da sploh ne omenja berlinske konference evropskih partij — »prizo-

rišča velike teoretične zmage za Tita«. Pomanjkljivo pa je tudi avtorjevo obravnavanje Titovih prizadevanj v gibanju neuvrščenih. Nič tudi ni povedanega o tradicionalnih gospodarskih stikih Slovenije in Hrvaške s Srednjo Evropo. Kljub kopici zelo koristnih podatkov je to za Wilsona knjiga, ki »dokaj razočara«. David A. Diker kratko pospremlja še dve knjigi o Jugoslaviji: F. B. Singleton: *Območna gospodarska neskladja: preseljevanje in družbena odgovornost s posebnim oziranjem na Jugoslavijo* ter P. F. R. Artisien: *Prijatelji ali sovražniki? Jugoslovansko-albanski odnosi v zadnjih štiri-desetih letih*. Ocenjevalec pozdravlja vsako monografijo o jugoslovanskih vprašanih, kakor jih pripravljajo na Bradford School of Yugoslav Studies, saj je veliko, kar je bilo tehtnega natisnjenega o Jugoslaviji, doslej izšlo le raztreseno po raznih časopisih. Čeprav je zlasti v drugi knjigi marsikaj nadvse podrobno razčlenjeno, pa to ni vedno storjeno z največjo mero jasnosti. Knjigi sta predvsem dobrodošli študentom socioloških ved.